

Hind 10 senti.

KIEVADIAK

A. Diefenbach

Per aspera ad astra

Tartus

№ 6

Mai 1927/28

Juhtide osa.

Karskuringide vilistlaskogude asutamisele.

Tihti oleme siin-sääil tähelepannud, et mõni senni õige aktiivset tegevust näidand noorsoo karskuring oma tegevuses märgatavalt tagasi on läind. Samuti ei ole haruldaseks nähteks asjaolu, et noorkarsklaste peres pääle kooli lõpetamist saagedased „ärakukkumised“ ette tulevad. Ja tõesti, koolist lahkudes, sattudes teisse eluvoolu keerisesse, tuleb ette juhuseid, et noored ei suuda endale vastavat uut karsket ringkonda leida. Ning kui veel harilikult vanaga kõik sidemed katkevad, saab paratamatuks nähe, et paljudki ei suuda oma aatele truuks jääda.

Kuna meie hõredad karsklaste read nende asjaolude tagajärjel veelgi harvenevad, siis peame siin kindlasti vastuabinõusid leidma. Ja et karskuringide vilistlaskogud siin fänuväärt abi saavad anda, tuleb tulevikus neile rohkem tähelepanu pöörata.

Noorkarsklane — kooli lõpetaja, jäädes karskuringi vilistlaseks, ei katkesta mitte kohe omi sidemeid kooli ringiga. Seega jääb kooli lõpetand tegelastele võimalus ringis oma sennist tegevust teataval määral jätkata. Nii kõrvaldefakse pahe, mis seotud juhtivate jõudude alalise vahetusega. (Tulevikus, kuna meie keskkoolinoorsoo keskmine vanus järjest alaneb, võivad teovõimsateks tegelasteks olla ainult kahe viimase klassi õpilased, seega ainult paar aastat ringilaeva juhtijad.) Samuti muutuvad kergemaks kriisid ringi tegevuses, mis mõnel ajajärgul seotud kohaste tegelaste puudusega. Pääle selle on iseendast mõistefav, et vilistlane, olles oma vanuselt ja arenemiselt kõrgemal ringi liikmest, suudab ringi tegevuse vaimlist külge märksa tõsta ja huvitavamaks teha. Erifti võib aga vilistlane oma teadmiste ja autoriteediga ringi liikme silmis, tema pääle erilist mõju avaldada karskusveendumuse suhtes. Veel võib ring vanemate vilistlaste käest, kes majanduslikult juba iseseisivad, ainelist abi loota.

Teiselt poolt on noorsoo karskuringide vilistlaskogud paratamata tarvilikud kooli lõpetand karsklaste „äralangemise“ tagasihoidmise otstarbel. Noor, olles läbikäimises endiste aatevõimude ja õdedega, võib saada tarvilikku kinnitust ja julgust oma aatele truuks jäämiseks, nii kaua kui ta omale uues eluvoolus pole suutnud vastavat karsket tugipunkti leida. Nende ridade kirjutaja peab vilistlaskogude üheks ülesandeks

veel kontakti pidamist vastavate karskusorganisatsioonidega, kus noored võiksid omale jäädavate tegevusala leida.

Siiski ei tohi mitte vilistlaskogude tööle väga paljuootavalt suhtuda. Ei tohiks end mitte säärase lootustega hellitada, et vilistlaskogu kõik sennised ringi puudused kõrvaldab. Niisugune arvamine võib ainult kummagipoolsele tegevusele kahjuks olla. Ei pea mitte unustama, et vilistlased on inimesed, kes asuvad teises õhkkonnas, kui seda on kooli oma, kelledel on teised huvid ja kohustused, kui seda on õppureil; samuti ringi tegevusega mitte otseses ühenduses olles, oleks täiesti lubamata nõue, (juba noorsoo isetegevuse seisukohalt) et vilistlased hakkaksid ringi tegevust juhtima, kuna see harilikult teostefavgi pole. Sellepärast võib karskuringi vilistlaskogust ainult siis kõike varemmainitut loota, kui ring ise tõsist huvi tunneb vilistlaskogu tegevuse vastu.

Ainult ring käiskäes töötades oma vilistlaskoguga võib saavutada progressiivseid tagajärgi oma tööpöüllul.

Toimetusel järele märkus. E. Noorsoo Karskusliit on välja töötand ligemad juhtnõõrid vilistlaskogude asutamiseks ja nende normaalpõhikirja, milliseid liidud tasuta saada võib,

9-ndat karskuspüha

peetakse 5. ja 6. mail s. a. Karskusliit on seks puhuks kirjastand brošüüri „Kuidas kaitseme endi noorsugu alkõhõlihädaoahu vastu?“ mis on määratud materjaliks kõnelejaile. Samal ajal toimub karbikorjandus karskustöö häaks. Viimasest võtku erift aktiivselt osa noorsoo org-id, sest poole sissetulekust saavad nad omale, kuna teine pool läheb noorsoo karskusliidule (Eesti Karskusliidu kaudu).

Kirjavastused.

„Liige“, Elvas ja „Noor võitleja“. Palju tänu, et olete meid meeles pidand, aga kahjuks ei luba meie ajak. ruum kummagi Teie saadetist kasutada.

E.-J. K. Tartus. Oleme kogus „Inime ja aated“ paar selleaadilist katket avaldand. „Kev.“ ei jatku kahjuks ruumi.

A. Aele. Ruumi puudusel lühendasime. Soovitud „Kevadikud“ saadame.

Kaanepilt: „Per aspera ad astra“

(Läbi vaevade tähtede poole) on üks osa K. W. Diefenbachi samanimelisest suuremast (68 m. pik.) seinamaalist. Niihästi Diefenbach (1851—1913) kui ka ta õpilane Fidas (õige nimega Hugo Höpener) kuuluvad meistrite hulka, kelle looming ei paku ainult esteetilist naudingut, vaid äratav ka tugevat tähet saada paremaks ja ilusamaks, äratav üles passiivsest nauditsemisest eluendavale teole. Olles isiklikult karsklased ja taimetoitlased ongi nad kõige suurema austuse osalised just elureformi taotlevais ringkonnis. Eks õhku nende selleski n-riis esitet töõd ülevoolavast elurõõmust ja päikesejanust.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

Ilmub 6 k. õppeaastas. Tellimishind 50 s.

№ 6

ENSV

Riiklik Avalik
Raamatukogu

V. aastakäik

1927/28.

9.-ndaks karskuspühaks 5/6. mail s. a.

4639

Alkohol ja kultuur.

Kui abitu, jõetu peab see inimsugu olema, kes hingelistest raskustest teisel teel üle ei saa, kui rohu abil! Kui lootuseta, kui tulevikuta, kui veel üksnes viinatilk ta elus hoiab! Kuhu jäävad kõik filosoofilised mõttesügavused, selged teaduslikud tõsiasiad, inglilikud sümfooniad, värvide ja vormide kooskõlad, usulised Himalaia kõrgused? Kas on Kristus, kas on Kant, Newton, Goethe, Beethoven, Tolstoi, Rafael asjata eland? Kas lõhume ujuval linnal ookeanilaineid, lendame linnutiivul üle maade ja mägede, sähvame traadil sõnumi ilma otsast teise — selleks, et klaasi viinaga kõige selle vaeva pääle ennast püsti hoida? Ei või pessimistlikumat, tumedamat eluhindamist eneselle ette kujutada, kui seda, mis kõikide alkoholirõõmude aluseks. Siin peitub kõige pimedam eksitus, kõige kurvem traagika: suure, vägeva inimsoo eluväärtus ripub tema enese loodud asja, alkoholi, käes. Ei, tagasi siit, kellel veel eluhimu: siin lõhnab surnuhaudade järele! Elust tündind ja maitsmisest küllastund tööpõlgajatele on see jutt kohane, edasi-tungijatel, töö- ja võitlusehimulistel rahvastel ja seltskonnakihtidel ei ole sellega midagi ühist. Need raputavad kõik alkoholi uimastuse ja enese-unustamise maha.

P. Põld.

„Meie haritlased ja karskusküsimus“.

Ühe prohveti tragöödia¹⁾.

(Leo Tolstoi 100-nda sünnipäeva puhul.)

Elumehe nooruselkusi.

28. aug. 1828. Jasnaja Poljana²⁾ kuulsusrikas krahviperekond, kelle sugupuul arvati ulatavat tagasi Rjurikuni ja kelle esivanemad olid annud väepäälkuid Peeter Suurele, kindraleid seitsmeaastaseks sõjaks, kangelasi napoleoni vastasteks heitlusteks, dekabriste, poliitilisi pagulasi j. t., suurenes uue liikme võrra, kelle ülesandeks saatus oli määrand selle perekonna au ja kuulsus tõsta enneolematule kõrguselle ja ta nimi kirjutada igaveseks kogu maailma kultuuriloo lehekülgedele.

Sünge ning vähetootav noorus ootas tulevast maailmavalutajat: juba kahe aastasena kaotas ta oma ema ja üheksa-aastasena isa! Surm vajutas alaliseks oma piltseri ta hinge, mille jälgi näeme korduvalt veel hilisemaiski aastais.

Tädi Tatjana, kelle kogu elu polnud muud kui ennastohverdav armastus, kõige eest hoolitsev ja ülipraktiline tädi Aleksandra, kelle ülil lõbu oli vestelda palverändajatega, talupoeg Grischa, see „hää kristlane“, kes aina palus ja nuttis ning omas usus tundis Jumala

1) 28. aug. s. a. pühitsetakse kogu kultuurilmas (eriti aga Venemaal) L. N. Tolstoi sajandat sünnipäeva. Et käesolev „Kev.“ number on viimane, mis enne seda ilmub, tarvitame juhust suure kirjaniku ja prohveti elutööd siinkohal meelde tuletada.

Toimetus.

2) Tolstoi mõis Tuula kubermangus, Sisevenemaal.

ligidust — need olid noore Leo kasvatajad niihästi sõna kui eeskujuga. Siin õppis ta tundma ja hindama kõikevõitvat armastust, usulist andumust, lihtsust ja otsekoheust, siin ühtlasi toideti ta fantaasiat vene bölinadega, piiblitlugudega ja episoodidega „Tuhat ja ühest ööst“.

Leo Tolstoi.

Üliõpilasaastad Kanas. Kuna elades üksinduses oli palju aega mõtiskella, leiutas ta ise kõik ilma vaate-süsteemid ja proovis nad läbi. Kord stoikuna piinab end kehalikult, kord epikuurlasena sööstub ellu, kord usub hingede rändamise, kord nihilistina eitab kõike. Igastühest sõltub natukene ta hinge, ent tervikuna ei valda teda miski. Kahjuks! Igiotslevana Peer Gyndina ta otse haiglaselt analüseerib end lõpmatuseni. „Ma ei mõelnud enam mingist asjast, vaid mõtlesin, et ma mingist asjast mõtlen“ — milline traagiline pihtimus paarikümneaas-

taselt noorurilt. Jatkuv endalõhestus ja alatasa endast mõtlemine — to iga intellektuaalse nooruri ähvardav Scylla — mürgitab talle mitte ainult noorusaastate tõelise õnne, vaid teeb ta sügavasti õnnetuks kogu eluks ajaks.

„Enesepeegeldusega“ käib käsikäes piiritu enesearmastus ja tahe meeldida, läbi lüüa. Ent see pole tal kerge, kes ta tundis enese olevat „ahvilikult inetu“. Oma inetust püüab ta aegajalt jätta laialt elamise ja priiskamise varju, kokkumata seejuures koorma-

mast end võlgadega, ent sellelegi ei luba ta iseloom anduda tervikuna — ärkav omatunne rõõvib nendegi tundide õnne.

Õpingute juures tutvub ta J. J. Rousseau „Pihitimuste“ ja „Emil’iga“, mis ta ilmavaatesse lõikavad sügava jälje (Rousseau ja Dickens näivad olevat ta kirjanduslikud päämõjutajad). Ülikooliõpinguist tüdinuna jätab need pooleli et Jasnaja Poljana talupoegade keskel rousseaulikult anduda maaidüllile.

Ent ka mužikuist tüdineb ta varsti ning sõidab ära Kaukasusse venna juurde, kes sääl ohvitseriks.¹⁾ Siin veedetud paar noorustermist aastat (1851—55) on vist ilusaimad ta elus. — Armuroomaanid ilusate kasaklannadega, ent selle kõrval jätkuv võitlus „Iihaga“ — kaardimängukire, meelelikkuse ja edevusega... Palves põlvitades Jumala ees palub päästmist kiusatusest ja patust... Üle kõige aga nooruslik joovastus mägestikuloodusest ja kirjandusliku geeniususe esimese ärkamise õnnevärinad... Valmivad „Lapseiga“, „Poisiaastad“, „Kasakad“ jm. — teosed, kui kevadine mägestikuoja täis kordumatut nooruslikku hoogu. „Igal asjal on oma õigus.“ Jumal on kõik loond inimese rõõmuks. Ei miski pole patt. Ilusa neitsikuga lõbus olla pole mingi patt, vaid igavene õndsus“ — see elutarga vanakese Eroschka panteistlik maailmatunnetus „Kasakais“ iseloomustab parimini nooresse kasakaneiusse armund Tolstoi ellusuhtumist noil aastail.

Järgnevad vintsutused Vene-Türgi sõjas. Kuigi veel täis patriotilist heroismi ja sõjavaimustust (vt. sellal kirjutet „Sevastopol“), näeb ta siin ometi tüki elu traagilist poolt, näeb surma ja vaenu halastamatut külvi, näeb keisri, usu ja isamaa eest võitluse tormava vene lihtmehe piiritud eneseohverdust ja andumust... Sõja lõppedes ettevõetud väljamaareisil näeb ta Lääne-Euroopagi moodsa kultuuri varjukülgi. Eriti valdava mulje jätab temasse ühe surmamõistetud hukkamine Pariisis, mida juhtus nägema. „Kui ma nägin

1) Tal oli 3 venda ja 1 õde. Needki avaldasid tugevate kirgede kõrval müstilis-alt-ruiistlikke iseloomujooni. Õde läks koguni kloostri.

pääd kehast lahti raiutavat ja korvi kukuvat, tundsin kogu enda olemusega, et ükski teooria olemasoleva korra mõistuspärasusest ei suudaks õigustada sarnast toimingut. Ja kuigi kõik maailma inimesed mingile teoorialle toetudes midagi seesugust tarvilikuks peaksid, siis teaksin ma ometi, et see on väär: mitte inimeste kõned ja teod ei otsusta, mis on hää või kuri, vaid minu süda.“ („Minu pihimus“). Sellega on suund ta edaspidiselle kujunemisele antud.

Olümpi harjal.

Teisele väljamaateekonnale järgneb Tolstoi rahulikum ja produktiivsem eluperiood (1862—1877), mil ta noorena abielumehena maitseb suurt isiklikku õnne ning selle kõrval loob enda kõige väärtuslikumad suurteosed.

Korda mööda armununa kord proua Bers’isse, kord selle kolmesse tütresse, abiellub Tolstoi lõpuks viimastest keskmisega — paarikümneaastase Sofiaga a. 1862. Nende abielu, alguses täiesti harmooniline, aitas Tolstoi võita nii paljuid raskusi ja kahtlusi, mis midu ehk oleksid ta murdnud (sekeldused võimudega, eriti kooli pärast, mille ta oma mõisa asutas, siseheitlused jm.). Sofia oli vaimliselt väga arenend (katsetas kirjandusalalgi) ning hindas väga mehe kirjanduslikku tegevust, püüdes teda kõigiti selles virgutada ja osalt tegelikultki kaasa aidata — mehe dikteerimisi ülesse kirjutades ja mustandeid puhtalt kopeerides. Mehe usu- lised ja sotsiaalsed otsingud olid talle aga juba algusest pääle vastumeelsed — ta nägi neis vaid häiringut ta loomingu- le ja püüdis teda kõigiti nende eest kaitsta. Sarnases olukorras omas Tolstoi geenius üsna uue, enneolematu ja hiljem kordumatu lennu ning kahe sõõmuga valmisid ta monumentaalsed meisterteosed „Sõda ja rahu“ (1864—69) ja „Anna Kareenina“ (1873—77), millised tänaseni seisavad kogu maailma romaanikirjanduses esikohal.

„Sõda ja rahu“ on meie aja suurepäraneim kangelaseepos, moodne Ilias. Selles elab kujude ja saatuste maailm. Selle nii paljuist tuulist piitsutat inim-

likkude kirgede mere kohal lehvi mingi kõikevalitsev hing, mis tormi oma meelevalla järele tugevndab ja ohjeldab". Selle romaani keskkohaks on napoleoniaegsed sõjad, eriti ta sõjakäik Venemaale 1812. a., kuid selle kõrval leiab autor rikkalikult mahti anda läbilõige kogu seeaegsest vene ühiskonnast ja paljude päätegelaste siseheiflusist. Siin püüab autor näidata rahvaste heitluste fataalset paratamatust ja üksikute isikute (Napoleonigi) tähtsusetust ajaloo käigu kujunemisel. Roman on kirjutet suure tõetruudusega, milleks autor hulga arkiive ja materjaale läbi töötand. Mis „S. ja r.“ annab suurima kaasakiskuvuse, on ta nooruslik süda. „Ükski teine Tolstoi teoseist ei sisalda seesugust lapse- ja noorus- hingede rikkust ja igauks neist hingist on puhtaimast allikast, mis liigutab ja kisub kaasa, kui Mozarti meloodia“ (R. Rolland).

„Anna Kareenina“ on enam intiimset laadi teos, mille keskkohaks on inimsüdamete salapärane ja vastoluderikas valdkond. Nooruslikku soojust on siin juba vähem — on näha, et autorit vahepeäl kohand kibedad pettumused ja karmid katsumused. Oma kunstiküpsuse kõrval see romaan omab suure väärtuse autori autobiograafilisena dokumendina, kuna selle ühe päätegelase (Levini) taga raske pole ära tunda Tolstoid ennast (samuti kui „S. ja r.“ Andrej Volkonski taga).

Kriis.

1869. Abielu esimesed õnneaastad on mööda. Samuti on seljataga „Sõja ja rahu“ viis pingutusrikast aastat. Tolstoi päevapool on end küllalt juba avaldand — nüüd teeb ööpool tugevaid katseid esiletungiks. Talurahva aabits ja kreeka keel — need on, mis 1869—73. a. vahel täidavad Tolstoi tähelepanu, ta vaimu- ja kehatervise alataha halvenedes. See on liginevate hingeliste vapustuste esimene signaal. Ent hoolitseval Sofial läheb siiski korda mehe tähelepanu „vaimusurmavalt kreeka keelelt“ kõrvale juhtida ja ta kirjanduspõllule tagasi pöörata. Tolstoi järgmise nelja aasta ilmamurepuhanguid

võime tardund kujul veel tänapäevgi näha „Anna Kareenina“ sügav-tõsisel lehekülgedel.

Kui aga needki on valmis, ta alateadvuse tugevad jõud murravad uuesti esile ning nüüd on ta täiesti nende võimuses. Ta kannab pääs enesetapmise mõtteid. Elu on oma mõtte kaotand: „Mulle tundus, et mu elu oli paljalt rumal nali, mida mulle keegi teine etendas. Nelikümmend aastat tööd, vaeva, edu ja lõpuks näha, et kõik oli asjata! Asjata! Minust ei jää muud järele, kui põrm ja ussid... Elada võib vaid senni, kunni elust joobutakse; niipea kui joovastus on mööda, nähakse, et kõik on pettus, rumal pettus... Perekond ja kunst ei suutnud mind enam rahuldada. Perekond — need olid õnnetud nagu minagi. Kunst on elu peegel. Kui elul pole enam mingit mõtet, siis ei tõmma ka peegli mäng enam kaasa. Ja kõige pahem oli, et ma ei suutnud leida iseennast...“ („Minu pihtimus“). Niiviisi ahastuses ringutades leiab ta uuesti elu lätte — religiooni. „Usk on elu jõud. Ilma usufa ei saa elada. Juba ammu on inimvaim loond usu- lised ideed. Vastused, mis usk elu sfinksile annab, sisaldavad inimsoo sügavaima tõe“, kirjutab ta. Ent usk pole teadmine, vaid tegu: tal on mõte vaid siis, kui teda elatakse. Seepärast ei väsi Tolstoi elu otsani süüdistamast neid, kellele usk jääb vaid pühapäevakuueks või kelle eluviisid sootu vastolus ta usuga.

Et ususse enam süveneda, teeb ta 3 aastat innukalt kaasa kiriklikud toimingud ja tseremoniaali. Aga ta on siiski liiga mõistusnimene et sellega olla rahul. Kui teda sunniti kordama, et kirikuleib ja -viin on tõeline Jeesuse ihu ja veri, „siis oli, kui oleks torgatud nuga mu südamesse!“ Veel enam kui dogmad pahandasid teda konfessionidevahelised tülid ning sõja ja surmanuhtluse vaikiv hääkskiitmine kiriku poolt. Nii on lõhe paratamatu ja... valitseva kiriku vastaste väerind tugevneb ühe ägedaima ja mõjuvaima juhiga. Kirikust loobund Tolstoi asub välja töötama ja põhjendama „uut“

usku, oma usku (ta sellelaadilisest teosteist on tähtsaim „Milles seisab mu usk.“ 1883.). Oieti pole see muud, kui valgustusajast ammu tuntud üldsõnaline panteistlik mõistusund. Ta on liiga oma aja (XIX sajandi) laps, et näha, kuidas usu tõeline sisu loogilisele mõistusele on ja jääb tabamatuks. Kui ta oma „Ülestõusmises“ (1900.) uuesti kiriku alustele teravalt kallale on tunginud, paneb ap.-õigeusu kiriku sinod ta kiriku vande alla.

Vahepeäl tuleb uus vapustus juurde. 1882. a., kui Tolstoi perekondlikel põhjusil asus Moskvast, võttis ta osa rahvalugemisest, mis puhul ta puutus kokku vaesemates linnajagudes valitseva kohutava viletsusega. Õhtul koju tulles ja oma muljeist sõbrale rääkides sattus ta otse hüsteerikasse, hakkas nutma ja põrutas rusikaga vastu lauda. „Nii ei saa ometi elada!“ nuuksus ta. „Seda ei tohi olla! Seda ei tohi olla!“ Ning vaene Sofia! temal oli jälle muret enam kui vaja. „Hiljuti ütlesid, et usu puudusel poon enese üles. Nüüd on sul usk, miks oled siis nüüd nii õnnetu?“ kirjutas ta piinavas arusaamatuses mehele. Oma juurdlused ja mõtted sotsiaalalalt on Tolstoi kokku võtnud teoses „Ent mida siis teha“ (1884—86). Ta peab viletsuse peapõhjuseks kõlblisi tegureid: rikaste lodevat eeskujut, riiki, kirikut, kunsti, teadust jne. ning näeb väljapääsu moraalses täienemises, loobumises kõigest valelikust ja silmakirjalikust. Sotsialismist ja demokraatlikest reformest ta palju ei looda — selleks on temas veel liiga palju põlise aristokraadi verd, kes omas ühiskondlikus naiivsuses tagajärjerikkamaks peab pöörduda uuenõudva kirjaga tsaari poole, lõpetades selle sõnadega: „Sinu vend, kes sulle tõsisest õnne soovib!“ Neid, kes demokratismist ja üldisest valimisõigusest õnne loodavad, võrdleb ta vangidega, kes arvavad end olevat sellega vabad, kui võivad ise endile valida vangivahte.

Kõigist kriisidest sügavam ja traagilisem oli see, mis lämbistas ta perekonnale. Alguses nii õnnelik ja harmooniline abielu muutus hiljem just sügavaimate kannatuste põhjuseks. Võime

arvata, kui raske oli sellele, kellele kogu inimkond oli vendadeks ja õdedeks, tunnetada, kuidas ta oma naine ja lapsed (välja arvatud noorem tütar, kes oli isa nõus) on talle võõrad . . . Nad tahtsid elada aja- ja seisusekohast elu, mis ei sobind aga Tolstoi vaadetega. Ja nii nad piinlesid üksteise kõrvalt tervelt 40 aastat! Kuulame, mis Tolstoi ise selle kohta kirjutab oma naisele 8. juunil 1897.

„Juba kaua, armas Sofia, kannatan ma vastolu all enda elu ja enda usu vahel. Ma ei või teid sundida muutama teie eluviisi ja teie harjumusi. Sama vähe õnnestus mul siiani teid jätta maha, sest ma ei usaldand lastelt nende varases nooruses röövida sedagi vähest mõju, mis mul neile võiks olla ja teile kõigile valmistada suurt muret. Aga ma ei või nii edasi elada, kui ma olen eland viimase kuueteistkümnenda aasta jooksul, kord vastolus teiega ja teid alatasa pahanudades, kord alludes mõjudelle, millega olen harjunud ja kiusatusile, mis mu päälle tulid. Olen otsustanud teha nüüd, mis juba ammu kavatsesin: äraminna . . . Ma palun teid vabandada, kui mu tegu teile valmistab muret. Ja eriti Sina, Sofia, lase ma lähen, ära otsi mind üles ega ära ole mulle pahane. Asjaolu, et ma Sind maha jätsin, ei tähenda mitte, et ma Sulle midagi etteheidaksin . . . Ma tean, et Sa teisiti ei saaks. Sa ei suudaks näha ja mõelda, nagu mina; sellep ei suudaks Sa ka enda elu muuta ja ohverdada asjale, mida Sa ei tunnusta. Sellepärast ei heida ma Sulle midagi ette, pigemini ma mõtlen armastuse ja fänuga me ühesoleku kolmekümmend viit pikka aastat ja eriti selle esimest poolt, mil Sa oma emaliku iseloomu vapruste ja andumusega kandsid kõik, mis Sa enda kohuseks pidasid. Aga me elu viimase viieteistkümnenda aasta jooksul on me teed läind lahku. Ma ei suuda mõelda, et mina selles süüdi oleksin; ma tean, et kui muutusin teiseks, siis mitte Sinu ega maailma pärast, vaid et ma teisiti ei saand. Ma ei või Sind süüdistada, et Sa mind ei seurand ja ma tänan Sind ning mäletan ikka ja alati armastusega, mis Sa mulle oled annud. — Ela hästi, mu armas Sofia. Mina armastan sind.“

Kuid seekordki ei jatkund Tolstoi jõudu oma äraminekulubadust täita. Nähes taas omakseid palest palesse hakkas tal nii kahju neist lahkuda, et jättis selle kirja ära andmata ja veetis veel tervelt 13 aastat oma perekonna keskel, otsekui külaline omas kodus. „Oli see ta tugevus? Polnud tal jõudu armastust tuua ohvriks enda jumalalle? Kindlasti pole kristlikes kroonikais puudu pühimusist, kellel oli tugevam

süda, kes kunagi ei kohkund tagasi enese ja teiste armastust tallamast jalgade alla . . . Ent tema polnud seda liiki. Ta oli nõrk. Ta oli inimene. Ja seepärast me armastame teda.“ (R. Rolland.).

Kuid tuli aeg, mil temagi muutus tugevaks . . . See oli 10. nov. 1910. a., mil 82-aastane rauk võttis kokku kõik oma jõu ja salaja jättis jumalaga oma kodu, et minna avarasse maailma . . . esialgu veel isegi teadmata, kuhu, ent hiljem kavatsedes sõita Kaukasusse oma hingehõimlaste (Duchoborzõ) juurde. Ent juba 10 päeva pärast (20. nov.) tuli surm ja lunastas ta uutest vintsutustest . . . ja kindlasti ka uutest pettumustest . . .

„Valgus, mis Tolstoiga kustus, oli meie põlvele selgeim, mis me noorusel paistis. 19. sajandi lõpu tumedas hämaruses oli tema selleks troostitoo- vaks täheks, kelle pilk me hingi ligi tõmbas ja neile rahu andis“ — kirjutab suur prantslane Romain Rolland enda generatsiooni nimel. Kuid veel tänapäevgi kerkib Jasnaja Poljana eraku kujud otsekuu mingi mägestikuhiiplane kaugele üle keskpärasuse. Aga kellenä- õieti austame teda enim, kas kõrge- väärtuslikuna kirjanikuna, suurena inimesena või algupärasena mõtlejana?

Kuigi on raske ta isikut kui tervikut la- hastada osadeks, võime ometi öelda, et mõtlejana, usu- ja ühiskonnauuen- dajana, on Tolstoi liiga iseendas risti- riidne, ebamäärane ja kõikuv selleks, et kõlvata teenäitajaks. Ta oli otsija kogu oma elu aja, oli seda teadlikult ja tahtlikult, ning seegi, mis ta leidis, oli sageli vähem originaalne, kui esi- algu näib [Ivanoff-Rasumnik näit. peab teda vene kriitilise narodničestvo (eriti Mihhailovski) epigooniks]. Kõigepäält aga — ta tõed olid seevõrra utoopili- sed, seevõrra ebareaalsed, et neist tegelikult polnud peaaegu küüne väärtki kasu. Näeme ju ta isikliku elu tra- göödiastki, kuivõrra eluvõõras, liig ül- dine oli näit. ta armastuse-õpetuski, nii et Dostojevskil täielik õigus oli öelda „ . . . armastada üldinimest, tä- hendab kindlasti juba põlata, ja isegi vihata, enda kõrval seisvat konkreetset inimest.“ Aga see muidugi veel ei vähenda Tolstoi üldist väärtust, sest võrrelda tema teoreetilist ilmavaadet mõne süstemaatilise mõtleja omaga tä- hendaks sama, kui et me viimase kir- janduslikke katseid kõrvutaksime tema meisterteostega. Meile on ja jääb Tols- toi enne kõike armsaks kirjanikuna ja inimesena, kelle erakordist tundeerk- sust, sisemist ausust ja omatunde hel- lust me kunagi ei saa tuletada meelde ilma imefluse ja aukartuse värinata.¹⁾

SAN FRANCESCO D'ASSISI.

Hümn päikeselle.

(Loodute kiitused.)

San Francesco d'Assisi (1181—1226) on üks katoliikliku usulma huvitavamaid kujusid. Olles jõuka kaupmehe poeg ja saades ajakohase hariduse armastas ta noormehena väga hiilgust ja lõbu ning tõusis koguni oma kodukoha (Assisi) elumeheliku nooruse päämehiks. Ent nagu noor Gautama Buddha, nii tülpis Francescogi hiljem sellest seltskonnast ja olles olnud aasta vaenlase käes sõjavangis ning hiljem raskesti haige, elas ta üle sügava pöördumise: töötas elada äärmises kehvuses, pühendada enda elu Kristuse kuulutamisele ja vaeste ning õnnetu- tute aitamisele. Demoraliseeruv ja lagunev katoliku kirik, kes vajas hädasti tervendajaid, leidis selle San Francescos. Legend räägib, et korra, kui ta San Domenico kirikus Ristipoodu ees palves põlvi-

tas, mingi hääl talle ütles: „Mine, Francesco, pa- randa minu kirik, mis varisemas on“. Siit pääle

1) Käesoleva kirjutise raamid on liiga kitsad, et anda vähegi üksikasjalikum ülevaade Tolstoi nii pinevast elust ja rikkalikust loom- ingust. Kõigile temast enam huvitatuile soovitän tungivalt tutvuda Romain Rollandi teosega „Tolstoi elu“ (on olemas ka saksak- tõlkes), mis annab meile sellest vaimuhiig- lasest väga kujuka pildi. Ta teoseist on eestikeelses (kahjuks küll vananenud) tõlkes ilmud „Sõda ja rahu“ (1898), „Elav surnu- keha“, „Mis peame meie siis tegema“ (1907), „Ivan Iljitschi surm“ (1910) j. p. t.

hakkab ta rändmissionäriks, kuulutades Natsaretlase õpetust isegi Egiptuses ning Palestinas. Enda ümber koondunud mõtteosalisist asutas ta 1210. a. „hallide vendade“ — rändmunkade ordo, mis mitme aastasaja jooksul avaldas väga viljakat tegevust, kuigi ei suutnud täiesti püsida enda asutaja vaimus. Veel tänapäevani on San Francisco kõigi jalamatkajate ja kerjusmunkade kaitsepühimuseks.

Üksinduse tundidel, elades looduse rüpes, on ta sõnastanud mitu kõrgeväärtuslikku luuleteost. Siinjuures esitetak

„Hümn päikeselle“ või „Loodute kiitused“ (Laudes creaturarum) on mitte ükski „kõige ilusam pala usulist luulet evangeliumite järel“ (E. Renan), vaid siin peegeldub õieti esimest korda ka moodsa elutunde läbimurd, mis näeb loodust lahutiste silmadega ja imetleb selle ilu.

* * *

Kõige kõrgem, kõige vägevam, hää issand, sinu päralt on kiitus, au ja austus ja iga ülistus sinu päralt ükski, kõige kõrgem; nad kuuluvad sulle ja keegi inimene ei ole vääriline sind nimetama.

Kiidetud ole mu issand, kõikide enese loodutega, iseäranis isanda venna päikesega, mis meil päeva valgustab; ja tema on ilus ja sädendav suure hiilgusega, tema, kõige kõrgem, on sinu tähenduse kandja.

Kiidetud ole, mu issand, õe kuu ja tähtede läbi; taevasse oled nad moodutanud heledaks ja kalliks ja ilusaks.

Kiidetud ole, mu issand, venna tuule ja õhu ja pilvis ja selge ja iga ilma läbi, millega enese loodutele ülespidamist annad.

Kiidetud ole, mu issand, venna tuule läbi, mis ööd valgustab; ja tema on ilus ja armas ja tugev ja kange.

Kiidetud ole, mu issand, õe meie ema maa läbi, mis hoiab ja valitseb ja soetab erilisi vilju ja lõhnalisi õisi ja rohtusid.

Kiidetud ole, mu issand, nendesinaste läbi, kes andeks annavad sinu armastuse pärast ja kannatavad tõbe ja vaeva: õnsad needsinatsed, kes neid hoiavad rahus, et nad sinu poolt, kõige kõrgem, kroonitakse.

Kiidetud ole, mu issand, õe meie ihulise surma läbi, millest keegi elav inimene ei või pääseda: häda neile sinatsile,

kes surevad surmalises patus; õnsad needsinatsed, kes sinu ülipühast tahtmisest end leiavad, sest teine surm ei või neile paha teha.

Kiitke ja ülistage mu issandat ja tänage ja teenige teda suure alandusega. Aamen.

Itaalia keelest V. Grünthal.
Ajak. „Noor-Eesti“ N. 5/6.

Püha Francesco jutlustab lindudel.

Kevadpoisu.

Ohoh! mis üllatus, kui astun tänavalle:
kus enne näind kahelpool kõnniteed
vaid kõrgeid, karme lumivalle,
ja vahel nende inimesi halle

„trill-trill“ (see tramm) „trill-trall!“
— kuis äkki heledaks nüüd saand kõik hallid need!

A. A. LAANESSAR.

„Trill-trill!“ „Trill-trall!“
: Jo päikest õhkub lembelt lumivall
kui valge vill, end pakub istmeks pehmeks,
kus uppuda võiks naerulaginal —
ent hei! ohoh, vast nüüd näed omaks ehmeks,
et villal sel jo vesi voolab all!
„trill-trill!“ „aprill!“

Aprill? Vast veebruar ju? Alles üleeile
veel paukus plankudes ja aedades kui hull —
kust äkki's nüüd saand vesi kõnniteile?

Ent päike naerab hangeharjakul:
„Trill-trill!“ „trill-trill!“
: ahaa! nüüd mõistan, kelt see nõiapill!
„trill-trill!“ „aprill!“

Või kevadpoisike jo väljas!

Nii! Nojah,
ennäe, ju poisid teisedki on asund platsi
ja lumipalle lendab trih! ja trah!
(vaat' et saad isegi!) „trill-trill!“ „aprill!“
jo piki-põiki Riigipanga platsi.

Pääl postamendi, paatisroheline
sää!l keskel istub papa Snellman kuri
kui Soome jumal, suur, selg sirge, jäik, lai turi
ehhe! — ning vahib torssis, kuidas nagu ime
ehhe!

„trill-trill!“ „trill!“ „aprill!“
tal süles sulab lumi kiiskav kime.

Kalk Katedraal vist täis on viha püha:
sest härmas põhjamüür, et lõunamüür on vees;
ent katusel on pühal Paulusel,
(kes aina loeb!) just korsten nina ees
ja suitsu tossutab säält talle silmi üha —

„trill-trill!“ „trill!“ „aprill!“
'tea, mis peaks tuhnima sää!l suitsu sees see mees?

'Tea mis see on, et nõnda naerma ajab?

Nii õhus lõhnaks kui — ja taevas nõnda hell —
kui naerukuljuseid säält üle linna sajab —

„trill-trill!“ (noh, sajabki!) „trill-trill!“
ehhe! — ent see ju tramm on taas kust kajab
see trillerdav kevadet-töötav kell!

Tramm; peatub, nii: nüüd Lasse, Jusse jäike
toob tänavalle... Kuid näen üht: kas päike

„trill-trill!“ „trill!“
see ise ongi vast? näen üht: noort, kaunist ema —
nii imeliselt hembe ta ja hell
kui kõnniteele juhü, käed ju paljastena,
üht...

„trill!“ „trill-trill!“ taas kaikus kuldne kell —
üht põisut valgepääd, nii herka, kirgast, kena!

Fidus.

Suvipäike.

Matkama!

Tulnud on kevad ja ligineb suvi; sääl kutsuvad rändama kaugusse igatsevad maanteed, sääl meelitavad kodumaa tuhat sinetavat järve ja kümnetuhat öitsevat mägiseljandikku, sääl kohisevad kodumaa tumedad metsad ja looklevad jõekäärud, sääl seisab kodumaa kõrge kaljurand ja vaatab kaugele, kaugele üle lageda mere, sääl laulavad rannast allahüplevad joad vabaduse ja kevade rõõmsat laulu, sääl ootab purjetajaid laht ning kaugel üle sinise lahe ootab Soome, vendade maa, peaaegu teine kodumaa, täis veel suuremat ilu, täis kümneid tuhandeid järvi, saari, kaljuharju ja saladuslikke musti laani — kunni üles kõrgele Põhjalasse, Lappi, Jäämere äärde, kus on kesksuvel nii imelikult ilus, et isegi päike ei tõi lahkuda säält, vaid vaatleb seda vaikist ilma mitu ja mitu päeva looja minemata . . .

Tulnud on kevad ja ligineb suvi. Kas eesti noored ei tunne endas seda valus-igatsevat tungi siniste kauguste järele? Kas neis, sennistes „pesalindudes“, ei hakka kõnelema nende tuskleva nooruse veri, iharikka „rändlinnu“ veri? 1)

August Anni.
„Kevadik“ 1924, № 3.

CÄSAR FLAISCHLEN.

Õnn.

On saabund suvi; roosid öitsevad ja sinised tähed vilguvad läbi öö . . .
ja läbi öö ning ta öitsevate rooside, läbi ta õnnelik-sügavrõõmsa vaikuse jalutleme meie . . . kaks õnnelikku last . . .
ja lõputuna avardub me ees . . . kummalises helguses, valmivast rukist lõhnastet . . .
ilus maailm.

Kogust „Von Alltag und Sonne“.

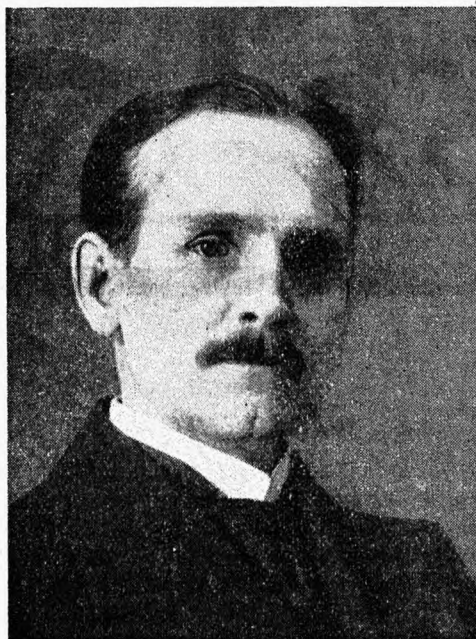
1) Meeleldi oleksime pikemas kirjutises rõhutada jalamatkamise tähtsust ja annud mõningaid juhatusi selleks, kui see ruumipuudusel poleks osutund võimatuks. Praegusel korral juhime lugejate tähelepanu mag. Aug. Anni kirjutisele „Rändlinnud“ („Kevadik“ № 3, 1924) ja mag. Edg. Kandi virjut. „Matkamisest ja rändelust“ („Kevad.“ № 3, 1925.), mis mõlemad kirjutet kaasakiskuva hoo ja kaldava vaimustusega. Vastavad „Kev.“ aastakäigud on kahjuks otsas, ainult viimast üksiknumbert võib toimetusest saada, hinnaga 15 s. Mõningaid tegelikke juhatusi märõruudi jm. kohta võiks leida H. Anso teosest „Õpereiõide juht“ (Hind 100 mk). „Kev.“ toimetus.

Peeter Põld 50 aastane.

Paari kuu pärast saab prof. dr. h. c. Peeter Põld viiekümne aastaseks. Kui meie, karskla-

sed, niihästi noored kui vanad, kedagi sarnasel puhul tahaksime eriti tervitada, siis esijoones küll just prof. P. Põldu, kes on me viimase aja karskustöös olnud kahtlemata kõige tähtsamaks ja lugupidamisväärtavaks kujuks.

P. Põld sündis 13. juul. 1878. a. Virumaal kooliõpetaja pojana; õppis 1898—1906. a. Tartu ülik. usuteadust. Oli viimastel õpinguaastatel ja vähe hiljem ajakirjanikuks (peaasjalikult „Post“ toimetuses). 1908—1918. a. esimese eestikeelse keskkooli — E. N. K. S. tütarl. gümni. direktoriks, 1918—19. a. Ajut. Valitsuses haridusministriks, hiljem ülik. kuraatoriks ja professoriks. Kuraatorina on tal erakorralised teened meie ülikooli rajamisel, mis eest ta 1927. a. valiti filosoofiateaduskonna audoctoriks.

P. Põld.

Karskustöös juhtimisest on P. Põld osa võtnud juba 1906. a. saadik ja teeb seda

E. Karskustöökesktoimkonna liikmena kunni tänaseni. Eriti suurt jõupingutust nõudis temalt 1926. a. suvel Tartus peetud rahvusvahelise karskuskongressi ettevalmistamine. Tema sulest ilmud brošüürid „Karskustöö koolis“ (1911.) „Küllalt! Eieuan!“ (1914.), „Meie haritud lapsed ja karskustööküsimus“ (1914.), „Eesti riigi tulevik ja karskus“ (1922.) on kirjutet nii suure andumuse jässemise tulega, et neid võib pidada parimaiks, mis meil sel alal ilmud. Eriti võime aga rõõmsad olla, et meie keskkooliõpetajate ettevalmistus ülikoolis on nii kindlates karskusmeelsetes kätes.

Jubilaari tehtud töö eest tänades loodame ja soovime, et temal veel kauaks jätkub senist hoogu

ja väsimatut energiat meie karskustöökumise ja kogu kultuurielu juhtimisel.

HAROLD F. BING.

Noorsugu ja moodne maailm¹⁾.

Väljakutse.

Tänapäeva maailm — see on väljakutse noorpõlvele. Mitte et see oleks paratamatult vanade sõda noorte vastu, üle kolmekümne (ehk mistahes muu piirjooni!) aastaste sõda allasellealiste vastu. „Maailma“ all mõtleme organiseeritud seltskonda: ta seadusi ja kombeid ja kõike, mis tahab väliselt reguleerida üksikute ja ühiskondade elusid. Autoriteedi ja traditsiooni surve

1) Avaldame siinjuures eelseisva üleilml. noorsookongr. ettevalmistuskomitee esimehe — inglise noorsooliik. juhi artikli ajak. „Youth“, et lugejaid tutvustada ideedega, mis teiste maade noori elevil hoiavad.

Toim.

abil see organisatsioon tahab muutuda stereotüübiliseks (kivinenuks), jätta unarusse kontaktpidamise elulätetega. Ta lakkab olemast küllalt plastiline muuganemiseks uusile mõtetele ja olukorrale ja sellepärast, säilitates palju mineviku väärtusi, takistab tuleviku arenemiskäiku. Meedlaste ja perslaste seadused ei muutund. Ajad ja olukorrad muutusid ja rahvas, kes jäi muutumatu seaduste esimeks, lakkas olemast. Ammoniidid kujundasid sarnase komplitseeritud karbi, mis lämmatas nende elu evolutsiooni: nad hukkusid. Inimkond on samuti hädaohus langeda ohvriks tsivilisatsioonile, mille ta loond.

Kolm suurt süüdistust võib tuua moodsa

Lääne tsivilisatsiooni vastu: ta on kindluse-
tus seisukorras; ta on ülimekaniseeritud;
ta on arenend nii ebaühtlaselt, et teadus-
likud saavutused on kaugel ees moraalsest
progressist. Valitsus on niivõrd tsentrali-
seeritud, et miljonite elu on mõne peotäie
üksikute kontrollida ja see kontroll on
laienend üle nii paljude alade ja meie
igapäevase töötegevuse sarnaseisse detail-
peensusisse, et bürokraatia on halvand
individuaalse initsiatiivi [isikupärase algatus-
võime], kuna isiklik vastutustunne on hävi-
tet. Me võime käsu järele püüda armastada
omi vanlasi sellega, et loome toetusfonde
teiste maade hädalistele, kuid sureva venna
meie oma kodu lävel jätame Hoolekandele
ja Töökodadelle. Meie vastutustunne tema
suhtes talub vaeste hääks määratud maksu
õiendamise (viimasel võimalikul tähtpäe-
val, et pääseda viivitustrahvist).

Tööstusrevolutsiooni ajast oli mekaani-
selt on muutnud järjest ettemääratumaks
ja kontrollitavamaks. Oleme mekaniikorjad.
Uute, viimisteldumate masinate nõuded aina
kasvavate tooresmaterjali-tagavarade järele
kihutavad lakkamatult taga nii tööpere-
meest kui töölisi. Kaupu produtseeritakse
kiiremini kui neid tarvitada jõutakse ja
ühed on hädas, sest et teised produtseeri-
vad liig palju.

Nii suured on olnud läind sajandi lei-
dused, et meie moraalne areng pole suut-
nud sammu pidada nendega. Oleme leiut-
and eluhävitamise meetode kiiremini kui
oleme suutnud arendada moraalset kont-
rolli nende imestusväärsete jõudude mõt-
lematu kasutamise ärahoidmiseks. Oleme
leidnud teid luua nii luksus- kui vajalis-
tarbeid sarnasel määral, millisest ei võind
unistadagi meie vanaisad, — kuid me pole
kindlustand nende varade õiglase jaotuse.

Need kolm pahet aina järjest suurenevad
intensiivdilt mingi pärimatu jõuga, nagu
mäelt veerev kivi. Nad avalduvad ähvarda-
vaimal kujul Sõjas. Sõja süsteem on
suurim väljakutse tänapäeva noorpõlvele.
Mitu miljoni noortmeest teeb lahingdrille
tänapäeva Euroopas. Peaegu iga tsiviliseer-
itud riigi laboratooriumes noored vaimukad
ülilõpilased prostitueerivad omi loomevõi-
meid uute hirmsamate hävitamisvahendite
leiutamisel. Ja ometi on teisigi teid rah-
vaste konfliktide lahendamiseks: Rahvas-
te liit ja Rahvaste kohus on meie kasutada.
Või peab olema tõde, et — nagu on väl-
jendand Bernard Shaw — see maakera on
universumi [laotuse] hullumaja? Miljoneid
noori treeneritakse tänapäev üksteise veris-
tamiseks üleschitava kasulikkuse asemel.
Milline vastus oleks noorpõlvel kõigele
sellele?

Vastus.

Sellele väljakutsele vastuseks on täna ja
oli omil algpäevil noorsooliikumine. Vee-
rand sajandi eest tekkind „rändlindude“
liikumine („Wandervogel“) Kesk-Euroo-
pas oli vastuvooluks 19-nda sajandi meka-

nismile ja materialismile. Esimesed „ränd-
lindude“ salgad tungisid välja tsivilisatsiooni
vanglast, et uuendada elu, olles lähemas
kontaktis emakee maaga ja ürgeluga loo-
duses. Tuli, mis vaimustas neid salku, on väl-
jendund mitmesugusel viisil kogu maailmas.

Täpset definitsiooni anda noorsooliikumi-
sele on raske, silmaspidades selle liikumise
väljenduste ja vormide mitmekesisust. Teda
võiks kirjeldada üleilmiliseena noorte püüna
siüvendada vaimu, mis looks kooskõla isikli-
kes, sotsiaalseis ja rahvusvahelisis suhte-
tes. Seda püüab ta saavutada indiviidis
arendades sügavamad teadlikkust kohusetun-
dest enda ligemise ja selfskonna vastu ja vii-
dates neile sotsiaalseile muutusille, millised
järeneksid sarnaselle seisukorrale.

Noorsooliikumine on väljakutseks kõiki-
delle tsivilisatsiooni pahedelle, kui sügavalle
juurdund nad ka poleks. Me selfskonnas
on paljud neist pahedest üksteisega nii lä-
bipõimund, et neid on võimata käsitleda
eraldet nähetena ja täielikult hävitada ühte
nii, et teised temaga seotud olevad püsiksid
alles. Halbade ühiskondlikkude olude nii
põhjuseks kui tagajäredeks on ebamoo-
raalsus ja ebavoorus. Kuid sageli võib saa-
vutada enim, kui päätähelpanu pöördakse
mõnele üksikule pahele, seejuures siiski
ka laiemat välja silmas pidades. Indias lei-
me noorte gruppe teotsemas eriti vangla-
olude parandamiseks, Hiinas — hariduse
tõstmiseks, Hollandis — alkoholismi vastu
võitlemiseks. Ühisriikides tahetakse ka-
tada sunduslikku sõjaväelist kasvatust kol-
ledžites. Noorte organisatsioonid igalpool
püütavad läbi viia majanduslikku ja poliiti-
list reformi, uut religioosset vaimu, kars-
kust, patsifismi, taimeoitlust jne. Kõigil
neil näilisel erinevusil on siiski üks põhja-
panev ühtlus. Kogu see aktiivsus väljen-
dab noorte tahet vabaneda kõigist, mis tak-
kistab vaba ja täielikku arengut ühiskonna
teenistuses ja luua parem sotsiaalne kord.
Erisugused liikumised näitavad ikka enam
ja enam, et nad võitlevad eri seisukohilt
ühe ja sama suure probleemi pärast ja selle-
pärast peavad loomulikuks lähedast koos-
tööd ja vastastikust arusaamist.

Noorsooliikumine omalt olemuselt ei ole
rahulik liikumine. Sellegipärast on ta võt-
nud oma tegevuskava eesotsa rahvusvaha-
lise rahuaate levitamise, milleks teda sun-
nib olev olukord ja alaline sõjahädaoht. Sel
põhjusel annab ka Briti Noorte Ühendus¹⁾
(British Federation of Youth) tähtsaima
koha omas tegevuses rahuaate levitamisele
ja töötab koos teiste maade samasuguste
org-idega, et luua üleilmilist Noorsoo Liitu.
Samal põhjusel õhutab ta ka üleilmilise
noorsookongressi pidamist 1928. a. (vt. eel-
mine „Kev.“), sest võidelda sõja ja temaga
kaasaskäivate pahede vastu on noorsoo ees-
õigus.

Tõlk. M. Str. ja K. P.

1) Inglise parteivaba noorsoo tähtsaim
koondis. Toim.

Noorsoo töomailt.

Noorseppade elust.

Ülemaalisteks noorseppade tegevuse juh-tijaks, korraldajaks ja edendajaks on Eesti Noorseppade Liit, millise juhatus asub Tar-tus. Liidu tähtsamad funktsioonid on nõu-koogu ja selle juhatus, liidu juhatus ja kong-ress. Kongress ei tee mingisuguseid sidu-vaid otsusi ei nõukogule ega ka liidu juha-tusele, ta on vaid üldideestiku ja sihi mäa-raja. Liidu juhatus ühes nõukogu juhatu-sega valitsevad ja ajavad asju nõukogu otsuste järele, millised on siduvad mõlemaile.

Senni on noorseppade liikumine väga mitmeti oma tegevust avaldand. Üldine suurem igaaastane ettevõtte on Liidu laager, millest alati laialdane osavõtt. Viimane laager oli Võrumaal. Läind aastal jäi laager mitmesuguste olude tõttu korraldamata. Üldse piirdus läind aasta tegevus rohkem Liidu sisemiste asjade korraldamisega. Töö-teti välja töökava ja põhilused, mis küll ennem olid, kuid milles puudus kindel süs-teem. Samuti seati kokku käsiraamatu esi-mene osa, mida sel aastal paljundada ka-vatsetakse. On külastet malevaid, kas nende erilisel kutsel (peod, aastapäevad, eksamid) või jälle on kontrollima ja instru-erima saadetud vastavad instruktorid. Läind juhatus tegevusaastal on kõiki malevaid külastet. Noorseppade malevad koosnevad praegu enamjaolt III. järgu noor-sepist, kuid viimasel ajal on hoolega antud ka II. järgu eksame (eriti rohkesti Ugala malevas).

Liidu nõukogu pidas oma aastakoosoleku 1. aprillil Tartus. Osa võtsid kõik Liitu kuuluvad malevad, arvult 6. Liitu mitte-kuuluv, Tallinna nrsp. maleva võttis sõna-õigusliku edustajaga osa.

Malevate tegevus oli enamjaolt rahuldav, nagu aruannetest selgus, mõnes kohas isegi häa ja hoogne (Ugala, Sakala, Tiiri). Nende andmete järele kuulub liitu tublisti üle 600 noorsepa ja 200 vanematekogu liikme. Liikmemaksuks määrati sel aastal 5 senti, tähtpäevaga 1. mai. Tähtsam punkt oli eel-arve ja tegevuskava. Eelarve võeti vastu 791 krooni suuruses, sellest summast moodustavad välisloetused 250 krooni, tei-sed tulud on nähtud mitmekesistest Liidu ettevõtetest. Tegevuskavas sel aastal sei-sab ülemaalse laagri korraldamine. See korraldefakse Tallinna ümbruses ja ühen-duses laulupeo ajaga. Samal ajal kavatse-takse pidada liidu IV. kongress Tallinnas. Teine tähtsam punkt on käsiraamatu välja-andmine. Otsusteti ka sel aastal saata instruktor igasse malevasse vähemalt 1 kord, kui malevad vajavad, siis ka rohkem. Sa-muti tahetakse ligemal ajal noorseppade ajakirja käima panna; selle toimetajaks valiti üliõp. K. Teder.

Liidu uude juhatusse valiti hrad P. Kann, K. Teder, G. Jagomägi, A. Hinno ja A. Prima,

ühflasi anti juhatussele koopteerimiseõigus kahe liikme suhtes.

Nõukogu juhatusse valiti: hrad kindral-major E. Põdder, Pachel, Teder ja Kulbusch. Nõukogu juhatus asub Tallinnas.

A. Prima.

Noorsotsialistl. liidu II. kongress

peeti 31. märtsil ja 1. apr. Tartus Ametn. Ühingu ruumides. Kongressist võttis osa poolesaja saadiku ümber ning mõnisteist päältkuulajat.

Kongr. juhat. valiti R. Saving, E. Sakkeus ja M. Mihkelson.

Liidu juhatusse aruandest selgus, et noor-sotsialistlik liikumine viimastest kongr. saadik (1926. a. sügisel) märgatavaid edusamme on teind: hulk uusi ühinguid on juurde asutet ja olemasolevais on hoolega töötet. Liidu häälek „Rünnakut“ on 1927. a. ilmund regu-laarselt 10 numbert. 1928. a. kavatsetakse välja anda 6 poole suuremat numbert. Aja-kiri levib rahuloldavalt ning on silmapaistev oma sisukusega.

Kongressi tähtsama osa moodustasid referaadid noorsotsialistliku liikumise kul-tuurhariduslikest ülesandest: kultuurtöö tähtsusest üldse noorsotsial. liikumises (Dr. A. Audova), kirjandusest ja kunstist (N. Andresen), tööliisporidist (A. Antson), õpingidest (E. Sakkeus ja F. Olup). Huvita-vaim neist oli N. Andreseni oma; ta püsti-tas järgmised teesid: „I. kunst ja kirjandus peegeldavad oma aja ühiskonda, järelikult kapitalistliku ühiskonna kunst kapitalist-likku ühiskonda. Osa kunsti jõuab ette oma ajast ja aitab tähistada tuleviku teed. Juba kapitalismi ajal tekib tööliisklassi psüühikalt vastav kunst; see väljendab seda tervikus, s. o. nii sisus kui vormis. II. Ilmavaate kasvatamisel on väga tähtis koht kunstil ja kirjandusel. Sotsialistliku ilmavaate kasvatamisel on tähtis kunsti-teose sisu teadvust arendavana elemendina, sama tähtis aga vormi kaudu antav tunne ilmavaatekasvatuse alateadlikuna elemendina. III. Noorsotsial. ühingu is peab olema tähtis koht: a) tööliisklassi kohase kirjan-duse lugemisel ja analüüsimisel; b) kollek-tiivsustunnet äratavalt kunstilistel ettekan-del ja toiminguil (ühislaul, koordeklamatsioon, massnäidend, demonstratsioon).“

Mitte vähem huvitavad olid E. Sak-keuse ja M. Mihkelsoni referaadid poliiti-lisest silmapilgust. Esimene andis läbilõike välismaade, teine Eesti poliitilisest status quo'st. Viimane kriipsutas alla, kuidas meie kodanlisse seltskonda imbub ilmselt tunnetetaval määral fašistlik-marurahvus-likku mõtteviisi ja kuidas parempoolne aja-kirjandus sihikindlalt kallab tilk-tilgalt demokraatiavenulist meeoleu rahvahulka-desse.

R. Saving, refereerides noorsotside suhi-

test teistele noorsoo org-ile eriti rõhufas hädadohtu, mis seisab meie noorsoo militari-seerimises kaitseliidu, sõjalise õppuse, skout-luse ja teiste seda hääkskiitvate org-ide (ÜENÜ, kristlikud ühingud j. t.) kaudu. Nendega noorsotslik liikumine peab astuma võitlusse. Kaunis terava arvustuse osali-seks sai ka „klassivõitluse ja revolutsioo-nilise ideoloogia radadelt ikka rohkem ja rohkem oma lõppsihiast kõrvale kalduv“ täiskasvanute sotsialistlik liikumine. Selle kõrval oli sümpaatlik kuulda, et „üks poliitiline ja majanduslik klassivõitlus sotsia-lismi teostamiseks meid ei rahulda. Uus ilm vajab u u s i n i m e s i. Tahame saada uuteks inimesteks, tõelisteks sotsialistideks tahame saada.“

Kongressi lõpul arutati mitmesuguseid liidu siseellu puutuvaid küsimusi ning valiti uus juhatus: R. Saving, K. Freiberg, N. Andresen, A. Offenbach, M. Mihkelson ja E. Sakkeus. L. A.

Kult. Noorp. Koondise IV. suvi-konverents

peetakse suvistepühil Vapramäel (Elva läheduses). Päevakorras on elufilosoofilised ja sotsiaalpoliitilised küsimused. Esimeses rühmas on ette nähtud referaadid: 1. Teadus ja usk — Dr. A. Audova; 2. Ajaloo ja elu mõttest — K. Freiberg; 3. Elutundest — mag. A. Anni. Teises rühmas: 1. KNK. sotsiaalpoliitilisi ülesanded — dots. P. Treiberg, kaasrefer. A. Anni ja N. Andresen; 2. Isik ja ühiskond — loodetav. H. Reiman ja mag. H. Kruus; 3. Sotsialistlik eetika — Dr. O. Loorits.

Ühenduses suvikonverentsiga peetakse ka KNK. pääkoosolek.

Sakala Noorseppade maleva tegevus

1927/8. a. taliperioodil oli võrdlemisi elav, kuigi pole suutnud tõusta end. hiilgeaastade kõrguselle. 1922—25. a. oli mainitud maleva üks eluvõimsamaid Eestis, kuid suikus 1926. a. päälikute puudusel talveunne ja ärkas alles 1927. a. kevadel, mil uueks pää-likuks valiti leitn. K. Kutsar ning osak. päälikuiks prl. Oskar ja leitn. Triik. Sama aasta sügisel saadi ruumid, ning asuti vahepääl kokkukuivand pere suurendami-sele. Praegu on Malevas ligi 140 noorseppa ja uusikut.

Kohaliku kaitseliidu ja suurtükiväe staabi vastutulekul avanes võimalus kasu-tada nende ping-pongi ja võrkpallimängu ruume, mis tegevust tunduvalt elustas. Korraldeti Maleva võrkpalli esivõistlus ning male- ja kabeturniir.

Möödunud õppeaasta üldtegevusest võiks mainida veel jõulupuud, kolme refe-raatõhtut (mängudega) ja 3. märtsil korral-det kinnist pidu, mis andis üle 67 kr. üle-jääki. Praegu on käsil Dr. Zastroy loengud esimesest abist. Pääkorterit koosolekuid on peetud 9; kulusid on maleval olnud ligi 300 kr. Edustajate kaudu võeti osa IV.

noorsoo karskuskongr. Valgas ja noorsepp-liidu nõuk. istungist Tartus.

Suvised tegevuse olulisemaks punktiks on laager, milline kavatakse korraldada 14—18 juun. Karksis. A. Aeel.

Tartu noorsoo karskuspäev,

millest eelmises n-ris teatasime, peeti 25. märtsil ettenähtud kava järele, ning õnnestus sisuliselt väga hästi. Osavõtu suhtes kõige paremini õnnestus jumalateenistus ülik. kirikus, kus juflustasid üliõp. Taul ja pastor Ederberg. Noori oli kirik tulvil fäis. Märksa õredam oli osavõtt konsertmuusikust, kus pr. H. Mäelo ja õpil. A. Pukk väga sisu-kate kõnedega esinesid. Ka õhtuse peo ees-kava oli kõigiti väärtuslik, kuna publikut oli keskmiselt. Majanduslikult tuldi hädavae-valt ots-otsaga kokku. Järeltegemisele võik-sid Tartu kogemused kindlasti julgustada ja kui mitte enam kevadel, siis sügisel kindlasti peaks teisteski linnades selle päale mõeldama.

Ringreisid.

17—22. märtsil viibis liidu pääsekretär A. Kung Pärnus, Abjas ja Viljandis, külas-tades säälseid liidu liikmeid (koguarvult 7). Kõnega esines ta 6 kohas.

16, 17. apr. viibis pääsekr. Võrus, tut-vudes sääsete noorsooringide tööga, ning 21. apr. Paides karskuseksami korraldamas.

Liidu esimees A. Elango külastas 19.—22. märtsil Paide ja Türi karskusringe ning koos pääsekretäri-ga ka mõningaid Viljandi ühinguid. Vahepääl on niihästi esimees kui pääsekr. esinend ettekannetega mit-mes Tartu karskusringis. Sarnane ligema kontakti loomine liidu keskkoha ja koha-päälsete org-ide vahel on osutund kõigiti viljakaks ja tähtsaks nii ühele kui teistele ja tuleval õppeaastal kavatakse seda süstemaatiliselt jätkata.

Karskuseksami

alamas astmes sooritasid 16. märtsil s. a. E. N. K. S. tüit. gümn. karskurs. „Aita“ 7 liiget väga häa eduga. 29. märtsil toimus eksam Läänemaa ühisgümn., kus 2. õpil. sooritasid alama ja 13. keskmise astme eksami. Paides sooritasid 21. apr. 20. ühisg. õpilast alama ja 4. keskm. astme eksami. 5. mail on eksam Läänemaa õpet. seminaris. Ka mitmel pool mujal valmistatakse veel eksa-miks.

Prof. pr. Helmi Põld ja drnd. V. Ernits

valiti noorsoo karskusliidu auliikmeks liidu viienda aastapäeva puhul. Dr. H. Põld oli noorsookarskustööd eriti aktiivne enne sõda, kuid on viimaselgi ajal sellest tööst jõudu mööda osa võtnud, eriti esimeste noorsoo karskusringide kaasasutajana 1919-20. a. ja k. r. „Aita“ juhina kunni tänaseni. Drnd. V. Ernits on noorsoo karskusliidu mõtte-kujunemiseks ja teostamiseks mõjuvalt kaasa aidand ning karskusmõtte üldisse noorsooliikumisse kannud.

Endisest ajast olid noorsoo k-liidu au-
liikmeks prof. pr. H. Kettunen ja hr. Jul.
Elango.

Noorsoo karskusl. 5. aastap. puhul
korraldas liit 24. märtsil koosviibimise tee-
lauas, millest osa võtsid liidu auliikmed,
Tartu karskusringide edustajad, endised ja
praegused juhatuse liikmed, teiste noorsoo-
ja karskusliitude edustajad jne.

Jalamatkamise asjus

esitas noorsoo karskusliit haridusministeeriu-
mile märgukirja, milles palus kaalumisele
võtta, kuidas hõlbustada suvel kodumaal
jala ringi matkavaile noorile 1) odavahinna-
lise või üsna maksuta õomaja leidmist, eriti
linnades ja vaatamisvääriste kohtade ümb-
ruses; 2) raudteel 50% hinnaalanduse saa-
mist vähemalt 5-liikm. gruppides ka ilma
õpetaja juhtimiseta. Ühtlasi juhi märgu-
kirjas tähelepanu sellesihilistele üritustele
mujal pool, näit. Saksamaal, Austrias, Jugo-
Slaavias j. m.

Noorema rühma võistluskirjutiste

hindamiskomisjon (koolin. Reial, prl. E.
Pedriks ja J. Elango), hinnates sissetulnud
29 tööd teemile „Kuidas pühitsen oma
sünnipäeva“, määras auhinnad järgmistele
autoritele:

I auh. (6 kr. eest kirj.): L. J o h a n n o v
(Rakvere ühisg. III kl.), A. k s. V a s s i l
(Rake) ja A. L o o r i n g (Läänemaa õp. sem.
II kl.).

II auh. (4 kr. e. krj.): P. N e r o (Rake),
A. V a s s a r (Valga poegl. g. III. kl.),
E. R e b a n e (Valga poegl. g. II kl.) ja F. L i n a s k
(Tartu poegl. g. V kl.).

Ergutusauh. (R. Kojose „Õnn“) said
G. A d a m s o n (Rasina), A. L o o r i n g
(Läänem. õp. sem. II kl.), L. T o p s m a n
(Paide algk.), A. T e t l e r (Võru poegl. g.
III kl.), I. A r e n s (Vändra põllum. g.) ja
N a e l (Tall., riigi ühistehn. g. II kl.) J.
E. G r ü n b e r g (Rake algk.).

„Kevadik“ peab ise enese ära tasuma!

Noorsoo Karskusliidu seeaastane riiklik
toetus on kokku kuivand 950 krooni päüle.
Endistest aastatest on suured võlad tasuda.
Sarnases olukorras ei saa liit „Kevadikule“
juurde maksuks kuulutada sentigi. Praegu on
aga seisukord järgmine: iga „Kev.“ number
läheb maksma (triikk, paber, kliiseed, honoraa-
rid, postikulu) umb. 250 kr., 6-numbriline aasta-
käik järelikult 1500 kr. Kindel levik on umb.
2000 eks. Arvestades aastakäigu hinnaks
(ilma levitamisprotsentideta) keskmiselt 40 senti,
annab see kõigest 800 krooni! Mis teha?!
Kas seisma jätta? Hinda tõ-ta?

Ei! Ei ihte, ega teist! „Kevadik“
on praegu peaaegu ainukene regulaarselt
ilmuv noorsoo oma ajakiri ja seisma ei
jätta me teda miski hinna eest! Ainukene
mis me teeme: me tõstame tellijate arvu
kahekordseks! On's siis hää tuhtmise juu-
res nü raske igal „Kevadiku“ praegusel sõbral
tuleva sügiseks üks uus tellija juurde tuua?

„Kevadiku“ noored sõbrad! Ajakirja
tellimine järgmise aastakäigu (1928/9
õppeaasta) päüle on avatud ja tellimis-
lehti võib igaiüks saada. Ees on pikk suvi
ja teil võimalusi sel alal tegutsemiseks nü palju!
Kes tahaks jätta need kasutamata?!

Ühtlasi kuulutatakse käesolevaga välja „Ke-
vadiku“ tellimiste kogumise võistlus. Kes
1. detsembriks 1928. muretsevad kõige enam
tellimisi, saavad preemiaks: esimene Fr. W.
Foersteri teose „Elujuhi“ ja „Noorusjoud“ I,
II ja III. ja teine — „Noorusjoud I, II, III.
Päüle selle saab igaiüks, kes samaks ajaks mu-
retseb vähemalt 30 tellimist — Fr. W. Foer-
steri teose „Elujuhi“, vähemalt 20 tellimist —
R. Kojose t. „Õnn“, vähemalt 10 tellimist —
J. Järve t. „Mehised mehed“, vähemalt 5
tellimist — J. Elango t. „Aegade hää“. Ar-
vestatakse ainult aastatellimised, mille eest
raha lüüdle ära makstud. Ka 1926/7 ja 1927/8
aastakäikude tellimised, mis vastu võetakse
päüle 1. juuni s. a. võetakse arvesse. Tellimi-
sed võib esitada järkjärgult. Preemiad saa-
detakse välja 2. detsembril. Võistlusest osa-
võtjatele % rahas ei anta.

Organisatsioonid, kes tellivad „Kev.“ igale
oma liikmele, saavad edaspidi hinnaalandust
20%, kes tellivad vähemalt 10 eks. —10%.

Märkus. Et arusaamatusi ära hoida,
ärge unustage tellijate tähelepanu juhtimast
asjaolule, et uue aastak. esimene number ilmub
allès 1. okt. s. a.

Käesoleva n-riga lõpeb „Kev.“ V. aastakäik.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: kutsenõunik H a n s R o o s.
Tegev toimetus: Eeva Pedriks, E. Kubjas, H. Rink, F. Huik, A. Kung.
Toimetuse aadress: Tartu, pstk. 86, telefon 404.

Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — teisipäeval ja laup. 2—1/2³ } Jakobi t. 8.
toim. sekretäril — iga päev 12—1/2³

K. Mattiesen, Tartus.